

## HMUNTS'I JÖ'I PA GE DA MPEFI KO YA MUNTS'I YA JÖ'I NU'U PETS'I TE DA TOTPABI MA SU 'MET'O.

He'mi pa hingi hëi da hnëhë

### NKOHI PA DA MFATS'I

YOHÖ YA NGUTS'UTPI 'INSTITUTO ELECTORAL DEL ESTADO DE GUANAJUATO' NË NGUNDÖTS'UTPI 'SECRETARÍA DE DERECHOS HUMANOS' NUWA DÖHNI NT'AT'I.

Nkahi pa da mfats'i: Ge 'na nkahi ge xa t'ot'i de yoho o ma ndunthi ya ngundöts'utpi pa ge da mpefi mahyetho.

Ge xa hño pa da munts'i ya ts'edi, da kuati ya födi, temë jatho në ya 'mefi, pa ge da juati ra mefi mahyetho.

### ¿Temë nuna nkahi?

Ge "na nkahi pa ge ngundöts'utpi ge 'Instituto Electoral del Estado de Guanajuato' në ngundöts'utpi 'Secretaría de Derechos Humanos' nuwa Döhni Nt'at'i pa ge da mpefi mahyetho pa ge da ja ge höö da njabu ya 'derecho' nu'u ya hmunts'i jö'i ge mahyoni da t'otpabi ma su 'met'o.

Ya hmunts'i jö'i ge mahyoni da t'otpabi ma su 'met'o: Ge go ge ga'tho nu'u ya jö'i ge xa thogi ya nt'utsa ya jö'i ha 'mui në ge po ndunthi ya jeya xa njabu xa t'ek'e, xa t'utsa, xa jui në xa mpuni

### ¿Pa yo'a nuna nkahi?

Pa ge da ja ge höö da njabu ya 'derecho', da nsu në da mömabi ya 'derecho político-electoral' pa da juahni ya ts'utpi ya jö'i de:

Ya 'derecho político-electoral' pa da juahni ya ts'utpi ya jö'i: Ge ya 'derecho' xa mahyoni ge pets'i ga'tho ya jö'i pa da tsa da 'mefi ya 'mefi ge di mömbi ya Döhni, ha ya 'mefi pa ge da ja xa hño ya hoga 'mefi ha 'política'

- Ya jö'i ya nani o ya jö'i 'yoo ri mawa ri mani.
- Ya jö'i ya ñuhu në ya botho jö'i mēnguwa 'Monda.
- Ya jö'i nu'u ya yolü në në ya dönzu në ya döme
- Ya jö'i nu'u thogi ya nthogi ha ya ndo'yo, ngu ya mendo jö'i

Ga'tho 'mefi ge ma da nja 'nat'atho, pa ga'tho ya jö'i, ko t'ëkë ha hinjontho da utsa.

## **Temë ma da mēfi ‘*Instituto Electoral del Estado de Guanajuato*’**

Ge ma da mēfi:

1. Da hoki ya ‘ra’yo födi, ya ‘ra’yo ‘mēfi pa ge da uti hanja da mpefi ko nu’u ya hmunts’i jö’i ge mahyoni da t’otpabi ma su ‘met’o.
2. Da hoki ya ‘mēfi ngu mpedi habu tu ya födi pa ge ga’tho ya jö’i da bödi në da tsä da ‘mets’i nu’u ya hmunts’i jö’i ge mahyoni da t’otpabi ma su ‘met’o.
3. Da tede ya ‘mēfi pa nu’u ya hmunts’i jö’i ge mahyoni da t’otpabi ma su ‘met’o pa ge da tsä da juahni ra ts’utpi ha ‘politica’.
4. Njata da hñēti në da xēni ha ge nu’u ya ‘mēfi di ja ge xa ma xa hño.

## **Temë ma da mēfi ‘*Secretaría de Derechos Humanos*’**

Ge ma da mēfi:

1. Da ‘yotpabi ‘ñuu në da uni da födi tema födi ja në hanja hingi hēi da ‘mets’i nuna födi nu’u ya hmunts’i jö’i ge mahyoni da t’otpabi ma su ‘met’o.
2. Da ja ge xa majöni da tsä da wat’i da mpefi nu’u ya hmunts’i jö’i ge mahyoni da t’otpabi ma su ‘met’o yá ‘derecho político-electoral’ pa da juahni ya ts’utpi.
3. Da tut’i ga’tho ya jö’i nu’u ma da mpefi ha ‘*Instituto Electoral del Estado de Guanajuato*’ de ra ‘derecho’ ya jö’i pa hinda utsa nixi da ‘weke ya jö’i.

## **¿Hanja ma da mpefi mahyetho?**

‘*Instituto Electoral del Estado de Guanajuato*’ në ‘*Secretaría de Derechos Humanos*’ ma da mfats’i ge’use pa ge:

- Da mpati ya födi ya födi xa hño pa nu’u ya hmunts’i jö’i ge mahyoni da t’otpabi ma su ‘met’o.
- Da uni da födi ya ‘mēfi ha ya nxidi pede ya nthogi pa ga’tho ya jö’i.
- Da mömbabi da ‘ñut’i ga’tho ya jö’i nu’u yá ‘mēfi ma da nja.
- Da xēni njat’a nunge nö’ö nkohi x ama xa hño.

## **¿Hanja da födi ha ge bi hogi?**

Kada ‘na ngundöts’utpi ge ma da hñētase ha ge bi hogi ra ‘mēfi.

## **¿To’o go ma da ‘yotpabi ‘ñuu?**

- Po ra ‘ye ‘*Instituto Electoral del estado de Guanajuato*’: Go ma da ja ‘*Secretaría Ejecutiva*’ në ra Hmunts’i ya Hmunts’i nu’u ya hmunts’i jö’i ge mahyoni da t’otpabi ma su ‘met’o.

- Po ra 'ye' 'Secretaría de Derechos Humanos': ra ngundöts'utpi 'Dirección de Transversalidad' në ngundöts'utpi 'Articulación Política'.

### ¿Hangu pa ma da japabi?

Nuna nkohi hingi pets'i ra pa da wadi. Ge da mudi nö'ö pa da njapi yá hmëpya.

Ri mawa "IEEG"

Ri mani "SDH"

---

Xahnate. Brenda Canchola Elizarraraz  
25- Ndö go di nu hanja xa ma ya  
'mefi ha Hmunts'i Jö'i mö ra Fëni

---

26- Xahnate. Liz Alejandra Esparza  
Frausto  
27- Ndönguts'utpi de nuni ha  
'Secretaria de Derechos Humanos del  
Estado de Guanajuato'

Ge faxte ri mawa:

Ge faxte ri mani:

30- Xahnate. Indira Rodríguez Ramírez  
31- Ra maxte Ndö

32- Xahnate. Francisco Javier Murillo  
Domínguez  
33- Ndö de ga'tho ngundöts'utpi  
'Tranversalidad' në 'Articulación  
Política'.

Lengua Otomí. Variante otomí del noroeste: Hñöhñö. Guanajuato.  
Traductora: Fragancia De Santiago Sánchez.